

VITA MARINA

MAANDBLAD GEWIJD AAN ZEE-AQUARISTIEK EN ZEE-BIOLOGIE

6e Jaargang No. 1

Redactie Bob Entrop

Januari 1956

GOED NIEUWS IN HET NIEUWE JAAR !

Onder dankzegging voor de vele nieuwjaarswensen die het Bestuur van B.M.-ers mocht ontvangen, wensen wij alle leden en lezers een recht voorspoedig 1956 toe. Moge Uw aquarium ook dit jaar weer een succes worden, waarvan U veel genoegeen zult beleven.

Zo'n eerste nummer van een nieuwe jaargang vraagt altijd met het oog op een nieuw omslag meer voorbereiding dan een normaal nummer, vandaar dat dit nummer wat later in de maand is verschenen.

Wij hebben een paar aardige verrassingen voor U in petto, waarover we nu reeds in het kort iets willen vertellen.

De Haagse Werkgroep organiseert op 5 Maart a.s. een bijzondere Contactavond in de vorm van een FILMAVOND, welke gehouden zal worden in de zaal van de Information Service van de Amerikaanse Ambassade. Lange Voorhout 24. Aanvang 8 uur. Hier zal een interessant filmprogramma (ge-luidsfilms o.a. in kleur) op zee-biologisch gebied vertoond worden.

In verband met het aantal plaatsen in de zaal zullen toegangskaarten door ons uitgegeven worden, welke bij de redactie afgehaald of besteld kunnen worden. Er zijn geen kosten aan verbonden. Er als de kippen bij zijn is de welgemeende raad die wij U kunnen geven.

Even verder in het verschiet, maar in iedergeval dit jaar zal van de hand van onze voorzitter Bob Entrop het eerste nederlandse HANDBOEK VOOR HET ZEE-AQUARIUM verschijnen! Dit is voor de schrijver, die reeds zo lang getracht heeft de nederlandse zee-aquariumhouders een goed handboek te verschaffen, een succes en voor de zee-aquarianers een uitkomst. Juist waar in Nederland op dit gebied nog niets verschenen is, zien wij met belangstelling het verschijnen tegemoet. Eindelijk zullen wij dan in het bezit kunnen komen van een handboek waarin de praktijk van het zee-aquarium in al zijn facetten besproken wordt.

Stellig zullen de lezers hierover in Vita Marina t.z.t. nog meer bijzonderheden vernemen, maar we vonden het toch prettig dit heuglijke nieuws nu reeds te kunnen rondstrooien. Een verzoek van de uitgever is hierover nu nog niet in de boekhandel na te vragen, maar de berichten in de pers, waaronder ook Vita Marina, af te wachten. En dan nog een verzoek van de redacteur, die het nu toch al zo druk heeft: ZENDT VEEL COPY ! ZENDT VEEL COPY !

Het Bestuur van
Biologia Maritima

U moet er zich niet te veel van voorstellen, want reuzenaquaria kunnen volgens mijn methode niet gemaakt worden. Voor lieden met bescheiden wenssen zitten er echter wel enige mogelijkheden in, althans dat vind ik.

Ik zal de bijzonderheden hoofdzakelijk aan de hand van de tekening vertellen en een eenvoudige toelichting lijkt mij meer dan voldoende.

Het aquarium is voor het grootste deel van hout vervaardigd. De grondplank is 2 of meer centimeters dik. Onder de hoeken zijn blokken van ongeveer 3 cm dikte GESCHROEFD. Tegen de zo ongeveer 5 cm hoge hoeklijst zijn aluminium hoekstrips geschroefd, zo, dat de schroeven in het metaal zijn verzonken. Dan zijn om de bodemplank bodemlijsten geschroefd, op de volgende manier. De uiteinden zijn in een verstekbak afgezaagd onder hoeken van 45 graden. De lijst steekt ongeveer 1,5 cm boven de grondplank uit en blijft bijna 1 cm van de grond.

Op de zelfde manier wordt boven om de uiteinden van de aluminium hoekstrips een even dikke, maar minder hoge lijst gemonteerd. De hoekstrips worden daar van binnen uit met schroeffjes met platte kop tegen aan geschroefd. De schroefkoppen moeten weer verzonken zijn in het aluminium. In de boven- en onderlijst zijn uitsparingen gemaakt voor de hoekstrips. Boven op de bovenlijst worden vlakke ijzeren hoekstukjes geschroefd, zoals in de tekening wordt aangegeven.

Het geraamte is nu klaar, en wordt in de grondverf gezet. Ik heb het daar bijgelaten, maar het lijkt me toch beter ook nog een goede harde laklaag op te brengen. De buitenkanten van de lijsten, alsmede de boven- en onderzijde van respectievelijk de boven- en onderlijst worden glad geschuurd en goed gebijst.

Op de bodem heb ik een paar laagjes krantenpapier gelegd, en dan een een bodemruit. Daarna heb ik de ruiten met stopverf ingezet. De naden zijn alle met mastiek afgedicht en de bak is vol water gegoten. Er mankeerde niets aan.

Twee, op deze wijze vervaardigde aquaria heb ik nu twee jaar in gebruik zonder er ooit last mee te hebben gehad. De ene heeft een inhoud van 15 liter, de andere een inhoud van bijna 50 liter. Ik heb op het ogenblik geen ruimte voor het opstellen van mijn grote bak, maar deze twee hebben mij al plezier en wetenswaardigheden in overvloed gegeven.

De materiaalkosten bedragen ongeveer de helft van een klaar gekocht en ongemastiekt aquarium, terwijl het geraamte in een avondje in elkaar is te bouwen.

Ter orientatie volgen hier enkele maten van de grootste bak. Lengte ongeveer 50 cm, breedte 30 cm en hoogte 35 cm. De breedte van de aluminium hoekstrip bedraagt 2 cm aan elke zijde. De dikte is 2 mm. De lijsten zijn 2 cm dik; de onderste is 5,5 cm hoog. De bovenste 3 cm. Het hout is ordinaair vurenhout.

Er komt echter geen enkel deel van het geraamte met zeewater in direct contact, zodat er weinig aantasting kan optreden.

De grootste betekenis van deze kleine goedkope en zelf te maken aquaria ligt mijns inziens in het gebruik als studie en kweekbakjes. Het is mogelijk om voor betrekkelijk weinig geld een aantal bakjes te maken met een inhoud van b.v. 25 liter. Ik ben er van overtuigd dat zowel materiaalkeuze als constructie nog beter kunnen, maar dat laat ik aan U over.

HET VERZAMELEN VAN KLEINE MOLLUSKENSOORTEN DOOR GRUISONDERZOEK

Lieden met scherpe ogen kunnen ook op het strand in de fijne gruisafzettingen na Oostenwind de kleinere schelpensoorten wel ontdekken, maar een veel effectievere methode is de volgende.

In meegenomen plastic- of linnenzakjes scheppen we een hoeveelheid "horentjesgruis" uit de vloedlijn, zonder daarbij te veel zand mee te nemen. In de fijne afzettingen waarin ook veel tepelhorens (*Natica carenta*) voorkomen maken we de beste kans voor aardige vondsten. Om de kleinere soorten uit dit min of meer grove mengsel te scheiden wordt de gruisvoorraad thuis zo breed mogelijk op couranten uitgespreid om te drogen. Ik herinner mij hoe ik vroeger als jongen mijn gruisvangsten over een groot aantal schoenendozen en deksels verdeelde en overal in huis de verwarmingsradiatoren als droogovens gebruikte. Je wilde immers zo snel mogelijk alles kurkdrogen hebben en met het uitzoeken van het gruis beginnen.

Wanneer het gruis eenmaal kurkdroog geworden is gaan we het zeven. De zeef kan gemakkelijk zelf gemaakt worden door een rechthoekig houten raampje met horrengaas of het moderne nylonhorrengaas te bespannen. Nylonhorrengaas is wel veel duurder, maar heeft het voordeel niet te roesten. Alleen had ik kortgeleden een onaangename ervaring toen ik op de kachel gedroogd gruis een beetje te warm op de zeef deed. Prompt smolt het nylon en een groot gat was het gevolg.

Op de horrengaaszeef raken we het droge zand kwijt, maar de heterogeniteit van hetgeen overschiet is nog te groot om te gaan sorteren.

Daarom is het beter enkele op elkaar passende zeven te maken van verschillende maaswijdte; de grootste natuurlijk boven en naar beneden steeds kleiner wordend. Achtereenvolgens worden

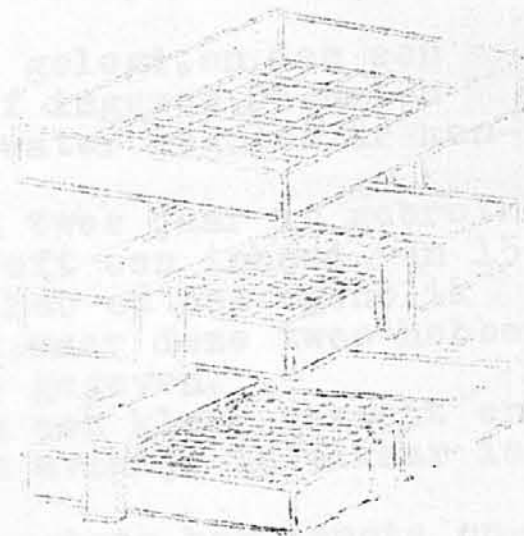
nu de verschillende zeefsele uitgezocht, wat bij het grove materiaal vlot in zijn werk gaat.

Het allerfijnste materiaal wordt bij kleine beetjes tegelijk op een vel wit papier uitgestrooid. Met pincet en loupe- of goed vergrotend leesglas halen we uit het gruis de kleine soorten, maar ook de juveniele vormen van grote weekdieren. Een bureaulamp kan hier goede diensten bewijzen.

Rond het vel papier staan een aantal luciferdoosjes gereed om de verschillende soorten direct van elkaar te separeren. Ook een rekje met tablettenbuisjes kan hiervoor goed gebruikt worden. Het te gebruiken pincet mag niet te stugge vering hebben, omdat anders heel tere exemplaren gauw kapotgeknepen kunnen worden.

Is de gehele voorraad uitgezocht dan rest ons nog het schrijven van de vindplaatsetiketten met datum en naam. Ook wanneer we de naam van bepaalde soorten nog niet direct kunnen bepalen, moet toch in ieder geval een etiket met datum en vindplaats in het buisje of doosje bijgevoegd worden. We hopen nu maar op veel Oostenwind en veel mooie vondsten.

Bob Entrop

Varia Maritima

EEN INLANDER EXPOSEERT

De Enschedesche Aquariumvereniging "Black Molly" heeft in samenwerking met een kanarievereniging van 15 t/m 18 December j.l. in de grote "Twentehallen" een tentoonstelling georganiseerd. De problemen van het overbrengen en opstellen in een onverwarde zaal bij pittige vorst zal ik U maar besparen.

Ook mijn zware kast met twee grote zee-aquaria werd hier onder gekreun en gezocht geplaatst. Deze bleken DE attractie te zijn; het "ongekend maakt onbemind" ging hier niet op, want drommen bezoekers verdrongen zich voor de aquaria. Een extra mannetje werd als verkeersagent aangesteld. Urenlang heb ik bij het aquarium staan vertellen.

Het is een pracht stukje propaganda geworden voor onze liefhebberij. Ik ben nu geen eenling meer in Enschede. Vol enthousiasme is nummer 2 begonnen en er zullen er zeker meer volgen.

In de krant verscheen een goed verslag, waarin het zee-aquarium een VETTE-kop kreeg.

Door de vlotte en prettige medewerking van het Nederlands Instituut voor Biologische Leermiddelen kreeg mijn aquarium een levendige en kleurrijke inhoud. Mijn dank hiervoor.

Een bekend kunstschilder uit Hengelo wil studies van dit onderwaterleven maken. Voor Enschede betekent deze expositie een stap in de goede richting. (Onze hulde! Red.)

De "inlander" Stegeman

PAARSE GELEIKORST (Botryllus schlosseri)

In Juli 1955 heb ik uit de buitenputten van Ierseke enige kolonies van Botryllus schlosseri meegenomen.

Ik wist toen niet dat Botryllus zeer veel doorluchting nodig heeft en doordat er tijdens het vervoer niet voldoende zuurstof toevoer was, bleek de Botryllus bij aankomst vrijwel dood te zijn.

Ik heb de resten nog enige dagen in mijn bak gehad, doch na drie dagen was ik genoodzaakt de stinkende restanten te verwijderen.

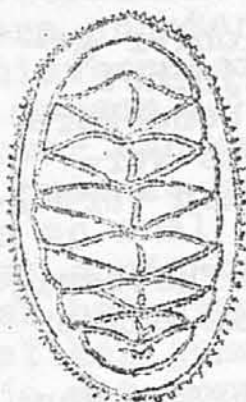
In verband met de verplaatsing van de bak heb ik deze in October geheel leeggehaald en op nieuw gevuld met vers water en zand. Ook het filter werd geheel vernieuwd. Tot mijn verbazing ontdekte ik begin November in mijn bak, groeiend op een stuk sponswier een mooi stukje Botryllus en enkele dagen daarna op nog drie verschillende andere plaatsen kleine stukjes. Deze stukjes (2 verschillende kleuren) zijn snel gaan groeien. De grootste plek is nu ca. 5x10 cm, tot dat ik op 6 December ontdekte dat twee plekken gingen afsterven. Vanaf de 16 e December is een plek geheel verdwenen, de tweede half afgestorven, en de derde een weinig aangetast. De vierde plek, welke het laatst in de bak is ontstaan groeit nog steeds gezond door. Tot op heden heb ik nog niet gehoord dat het is gelukt om

Botrylus levend over te brengen en levend te houden. Het boven beschreven verschijnsel heeft zich echter bij andere aquariumhouders al meer voorgedaan.

H.A.v. Vlimmeren Jr.

WIST U DAT :

er in het Kreeftenpark van de Firma van Dort te Bergen op Zoom Asgrauwe Keverslakken (*Lepidochatona cinereus* L.) zijn gevonden met een lengte van ruim 3,5 cm.? De schelp van deze dieren bestaat uit 8 elkaar dakpansgewijze bedekkende schelpstukken, die beweeglijk met elkaar zijn verbonden. Het geheel wordt omgeven door een smalle zoom. Bij deze soort is de zoom fijn gestekeld langs de buitenrand. De dieren vinden we het meest aan de onderzijde van losliggende stenen op slikkerige plaatsen. Bij eb zijn ze gemakkelijk te verzamelen. Ze zijn in aquaria gemakkelijk te houden, waar ze van algen leven, die ze van de rotsen of de ruiten afschrappen doormiddel van hun rasp-tong (radula)

verschillende leden van de Haagse Werkgroep de ervaring hebben opgedaan, dat anjelierien in een aquarium niet kleiner behoeven te worden. Indien men ze regelmatic voert met flinke stukken mossel groeien ze goed en gaan er prachtig bijstaan. Aanvankelijk willen de meeste exemplaren de grote stukken voer niet aannemen, wanneer men echter geduldig de pogingen voortzet wennen ze aan dit voedsel.

ZEE-BIOLOGISCHE PREPARATEN ALS AFVALPRODUCT VAN EEN CHEMISCH CONCERN

Indien men aan de kust van de visrijke Golf van Mexico staat, kan men zien hoe per minuut honderdduizenden liters zeewater verdwijnen in een enorm betonnen bouwwerk van de Texas Division van de Dowchemical Company. Dit water wordt eerst gebruikt als spoelwater voor de fabriek en dan verder getransporteerd naar twee grote fabrieken van het concern, waar het water wordt ontdaan van twee zeer belangrijke chemische elementen n.l. magnesium en broom.

Na bewerking gaat dit water weer terug naar zee, dat op een punt enkele mijlen verder stroomafwaarts ligt.

Men weet hoe gering de concentraties van magnesium en broom in het zeewater zijn en het spreekt dus vanzelf dat dagelijks onvoorstelbare hoeveelheden water door de fabriek moeten worden gepompt. Teneinde de visstand niet aanzienlijk te benadelen wordt het water door een ingewikkeld spuitsysteem ontdaan van zeer jonge dieren. Er blijft echter nog een aanzienlijke hoeveelheid grotere dieren over en ook erg veel vuil, dat door de sterke stroming ter plaatse wordt meegevoerd. Deze dieren en het vuil worden weer verwijderd door een systeem van schermen en filteren.

Op deze zeefinstallaties worden allerlei soorten zeedieren opgevangen en het is te begrijpen dat de wetenschap zich hiervoor is gaan interesseren. Dow heeft daarom een regeling getroffen met ichthyologen en zee-biologen van het museum Natural History in Houston en het Marine Museum of the Texas Game and Fish Commission welke van tijd tot tijd onderzoekingen komen verrichten op de zeefinstallaties. Indien een museum levende exemplaren nodig heeft worden deze zorgvuldig van de filters verwijderd in hoeveelheden welke wij ons niet kunnen voorstellen.

De arbeiders, die belast zijn met de controle op de zeefinstallatie hebben opdracht om alle dieren, welke zij niet kennen onmiddellijk in bunnan met formaline te doen.

Op deze wijze zijn de bovengenoemde laboratoria reeds in het bezit gekomen van exemplaren van dieren, welke zeer zeldzaam zijn in de Golf. Voort heeft men door een overvloed van studiemateriaal enorm veel gegevens gekregen voor bestudering van de verschillende diersoorten welke daar leven.

Wij vragen ons nu af of een dergelijke regeling voor biologische studie t.z.t ook niet kan worden getroffen wanneer het Sodaproject te Delfzijl in werking zal treden. Het is aannemelijk dat ook daar een zeef- en filtersysteem zal worden toegepast, dat ongeveer volgens het zelfde systeem zal gaan werken.

H.A.v.Vlimmeren Jr.

HET LABORATORIUMSCHIP DE "PRESIDENT-THEODORE-TISSIER"

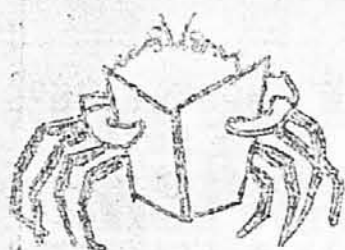
De "PRESIDENT-THEODORE-TISSIER".laboratoriumschip van het "Institut Scientifique en technique" voor zeevisserij, dat juist op nieuw met geheel modern materiaal werd uitgerust, gaat een reis van 8 maanden maken naar de Atlantische Oceaan, de Noord- en de Middellandse Zee. Aldaar zullen de verplaatsingen van de vissen bestudeerd worden en zuiver oceanografische vraagstukken onderzocht.

Van begin Mei tot eind Juni zullen de technici tussen de Golf van Gascogne, de Azoren, de kusten van Portugal en Finistère nagaan waar de beste visplaatsen op witte Tonijn zijn.

Van Augustus tot October zal het schip in de Noordzee vergelijkende proeven nemen met verschillende typen sleepnetten om precies na te gaan hoe de vangcapaciteit ervan is en of zij jonge vissen vasthouden. Tenslotte gaat de "Théodore-Tissier" in November en December in de Middellandse zee de beste plekken voor de Tonijnvangst zoeken en op de kust van Corsica naar nieuwe verblijfplaatsen van Langoustes.

DANK U WEL

"Dank U wel" zegt onze penningmeester tot allen, die zo keurig op tijd hun contributie op onze girorekening hebben gestort. Het zelfde wil hij ook zeggen tot hen die nog bij hem "in het krijt staan" en wiens contributie hij ook graag zo snel mogelijk zou willen ontvangen. Hij herhaalt zijn oude lijfspreuk: "Geen contributie... geen Vita's !" Zorg dat U alle Vita Marina's in huis krijgt en betaal nu Uw contributie!!

CARCINUS IN ZIJN BOEKENHOEK

CARAIBISCH STEEKSPEL door H.C.M. HAKKENBERG VAN GAASBEEK

De schrijver, die kortgeleden als gids Z.K.H. Prins Bernard tijdens zijn bezoek aan de Ned. Antillen, op een duiktocht onderwater mocht vergezellen verhaalt in dit boek van zijn avonturen, die het mooie kustgebied voor hem en zijn zoon Peter opleverden. Typisch is dat in dit boek zo sterk het jacht-schietinstinct naar voren komt. De prachtige foto's van het dierenleven onderwater laten nog wel andere dieren dan alleen vissen zien, maar daarvan wordt ons helaas zo weinig verteld. Had de schrijver (en zijn zoon) en zijn zoon alleen maar belangstelling voor vissen van zoveel en zoveel pond om ze zo snel mogelijk aan een harpoen te rijgen? Hoe het ook zij, ook dit boek levert weer zijn bijdrage tot de ontsluiting van het ziltte continent. De verhaaltrant van de schrijver is zeer humoristisch en vlót. De vele foto's en de grappige tekeningetjes illustreren dit typografisch keurig verzorgde boek, dat uitgegeven werd door Uitgeverij van Gorcum te Assen. Prijs F.12,50.134 bl.

ONDER ZEEELANDS HOGE HEMEL door BAREND ZWERFMANS

Vele van ons hebben door de verschillende excursies naar de Zeeuwse wateren de schoonheid van de natuur in deze eilandenprovincie leren kennen er waarderen.

Barend Zwerfmans zingt op deze schoonheid zijn loflied in bovengenoemd boekje. Hij zwervt door de polders en langs de wegen, maar ook aan de voet van de dijken en op de slikkerige platen. Hij vaart met de mosselenkweker naar de mosselbanken en duikt ook in het voor zo bekende Kanaal door Zuid-Beveland.

Om het karakter van dit boekje in kort bestek aan te geven zou ik het een V.V.V. propagandaboekje willen noemen met sterk biologische inslag. Het zal de lezer verlangend maken om van de mooie natuur en het typisch Zeeuwse landschap te gaan genieten. De biologische waarnemingen en vondsten zijn begrijpelijkerwijze populairgehouden, maar gelukkig wel juist wat betreft nomenclatuur en afbeelding.

Uitgave: Fa. G.W. den Boer-Middelburg. Prijs F.4.85.159 bl.

AQUARIUMVISSEN UIT AMERIKA door W. VELDHUIZEN en K. WERNER

WATER: IN HET AQUARIUM EN IN DE NATUUR door J.F. SMIES en H.H. MURRIS

Twee nieuwe delen in de serie uitgave "Het Handboek voor de Aquarium-liefhebber" (Uitg. Hollandia N.V. Baarn)

In het eerstgenoemde boek worden Meervallen en Cichliden uit Amerika beschreven met vermelding van verspreidingsgebied, uiterlijk, biologie en verzorging. Zeer duidelijke tekeningen en mooie foto's.

Bespreking van het andere deel volgt in het februarinummer.